

od »Družbe sv. Mohorja« zaradi povesti »Preslepljeni in oteti.«*) — Predavanje o kletarstvu se preloži. Ravnotako se preloži predlog tovariša Selinška na prihodnje zborovanje, ki se vrši januarja 1913.

Popoldne ob 2. uri se je zbralo učiteljsvo v Konrad Fürstovi kleti.

Zveza slov. učiteljev in učiteljice na Štajerskem pozivlja slov. štajersko učiteljsvo, naj ne pozabi v svojih zborovanjih poudarjati da v to poklicani činitelji še vedno niso ugodili njega zahtevi po izboljšanju obupnega gmotnega stanja. Kjer kaže, naj se podajo učitelji kot zastopniki okr. učit. društev k svojim poslancem ter jih poskusijo pridobiti za našo stvar. Saj pa vendar nimajo vsi okamenelih src in ako, tudi te moramo omeščati. Učiteljsvo naj se udeležuje pridno shodov in zborovanj nam naklonjenih društev ter pri vsaki priliki pojasnjuje škodo, katero trpimo ne le mi, ampak ves narod, vsled nedelavnosti deželnega zbora. Vsakdo pa greši na naši organizaciji in stanovski zavesti, kdor podpira posredno ali neposredno delovanje društev, v katerih se nahajajo šoli in učiteljsvu sovražni elementi. Ne le Zveza, ne le posamezna učiteljska društva, ampak vsak član našega stanu je dolžan storiti vse, kar pospešuje dosego našega zaželjenega cilja!

Srednješolski vestnik.

**** Odlikovanje.** Deželni šolski nadzornik Fran Hubad je dobil naslov in značaj dvornega svetnika.

**** Društvo slovenskih profesorjev** ima svojo letošnjo redno glavno skupščino dne 28. t. m. ob 10. uri popoldne v »Naradnem domu« v Ljubljani. Eventualni samostalni predlogi naj se v smislu § 11, al. 4, društvenih pravil, odboru javijo vsaj teden dni pred skupščino.

Književnost in umetnost.

»Zvonček« objavlja v zadnji letošnji številki to-le izbrano in bogato vsebino: 1. Fr. Rojce: Na Jurčičevem domu. 2. Gruden. Vinjeta. 3. Ivo Trošt: Božič, ti si zmeškom lep! Povest. 4. Iva: Bolgar. 5. Ivo Trošt: Nebotični velikani (s podobo). 6. Cvetko Gorjančev: Zlate rože. 7. M.: Jubilej slovenske učiteljice (s podobo). 8. Podoba. 9. Tone Rakovčan: Miklavževo. 10. Fran Košir: Sličica iz vaše krčme. 11. H.: Fanika pa njen maček. 12. Simon Palček: Gojko po zimi. Pesem s podobo. 13. Iva: V Bosno! (S podobo.) 14. Davorinov: Vprašanje. Pesem. 15. Ivo Trošt: Mak in pšenica. Basen. 16. Davorinov: Na poljane snežec pada. Pesem. 17. Tone Rakovčan: Želja. Pesem. 18. Pouk in zabava: Rešitev in rešilci. — Veseli dogodki iz naše šole. Kotiček gospoda Doropoljskega. — Ob sklepu trinajstega letnika.

Balkansko-slovenska številka »Slovan«. »Slovan«, mesečnik za književnost, umetnost in prosveto, je vstopil v svoje 11. leto. Prvo številko tega novega letnika, ki je pravkar izšla, je posvetil večinoma slavi balkanskih Slovanov. Na čelu lista čitamo času primerne pesmi Žgurje: »Klič vila kraljeviča Marka«, »Klic k svobodi« in »V plamenih ves žari Balkan«. Za njimi je načelno važni članek »Markovanje«. Tudi članek »Mlada Breda« kaže edinstvo Jugoslovanov. Tej vsebini se prilegajo umetniške ilustracije, zlasti stari Jug. Bogdan, prorokuječo zmago in slavo, pa krasne stare srbsko-bolgarske gradine, spomini starih časov. Popolnjujeta jih slike iz Zagreba, umetnici Crnčičevi: Kamnita vrata in Pod zidom. Uredništvo tolači obširno vse te slike v listku. »Slovan« zasluzi, da ga vsestranski podpiramo. Cena mu je na leto 12 K.

Zbrani spisi J. A. Komenskega.

»Ruska šola« je priobčila na strani 50—51 svojega letošnjega letnika sledečo oceno N. Bachtina: »Ustredni Spolek je enot učiteljskih na Mrave« je podvzel velevažno nalogo, ko je sklenil založiti kritično in znanstveno izdajo zbranih spisov svojega velikega rojaka. Spisi so znova urejeni in prirejeni po izvirnikih, opremljeni z uvodi, varijantami, bilješkami, bibliografijo, faksimili in ilustracijami. Latinski spisi izidejo v originalu s potrebnimi prevodi v češkem jeziku, važnejša latinska dela pa izidejo v novem češkem prevodu, ki ga je oskrbel J. V. Novak, profesor v Pragi. Glavni urednik celotne izdaje znameniti poznavalec J. A. Komenskega vseučilišni profesor, doktor filozofije in teologije J. Kvačala, ki je napisal že mnogo znamenitih študij o šolniku Komenskem. Vrhutega pa uredi posamezen zvezek še posebej določen urednik. Opozorjamo na to prvo znanstveno izdajo zbranih del J. A. Komenskega tudi slovensko učiteljsvo in razumništvo, zlasti pa knjižnice, ki bi ne smele biti brez

*) Glej zadevni poziv na drugem mestu! Uredn.

spisov Komenskega — tega največjega reformatorja in takorekoč očeta moderne ljudske šole poleg tega pa tudi dosedaj nedosežnega filozofa-pansofa, ki je deloval na vseh znanstvenih poljih, ki jih je skušal prilagoditi vsem; o njegovem delu je pisal sam veliki filozof Leibnitz: Pride čas, Komensky, ko te bodo slavili in povečevali ljudje za vse, kar si storil, upal in želel!

Vsi spisi J. A. Komenskega so razdeljeni po vsebini v naslednje skupine: zvezki I.—III. obsegajo filozofska dela, IV.—XI. pedagoška, XII.—XIV. nabožno znanstvena, XV.—XVIII. dela praktične vsebine, XIX.—XXII. apokaliptična, XXIII. zvezek pesniška, XXIV. zgodovinska, XXV. politiška dela, XXVI.—XXX. zvezek obsega korespondenco, zapiske, odlomke, dodatke ter stvarni in osebni register celotne izdaje.

Ker bode celotna izdaja izhajala več let, na leto sta sedaj preračunjena dva zvezka, o omogočeno, da si pribavijo to znamenito izdajo tudi manj imoviti.

Dozdaj so izšli trije zvezki in sicer: XV. zvezek, ki obsega naslednja češka dela: »Listové do nebe«; (razprava o socialnem vprašanju), »Přemyslování o dokonalosti křestanske«, »Nedobytný hrad« a »Truchlivý« (zabavni spisi); »Labyrint sveta a raj srdce« (najpopularnejše češko delo J. A. Komenskega); »O sírobo«, »Hlubina bezpečnosti«, »Vyhost světu«. Ta zvezek obsega 520 strani s šestimi prilogi in stane K 8, vezan K 9.

VI. zvezek vsebuje 6 pedagoških del J. A. Komenskega in sicer latinskih, katerim so pa dodani češki uvodi, češke bilješke in češki register; vsebina je naslednja: »Leges gymnasií Lesnensis«; »Didactica«, disertatio »Diogenes Cynicus« in »Abrachamus patriarchia«; (zadnji dve deli sta šolski igri), »Regulae vitae«, kjer razpravlja o življenjski modrosti. V tem zvezku je tudi znameniti spis »Linguarum Methodus novissima« poleg didaktičnih najznamenitejši spis Komenskega, spis, ki vsebuje mnogo več, nego bi kdo sklepal iz naslova. Ta zvezek obsega 557 strani z eno priložo ter stane K 10, vezan K 11.

XVI. zvezek vsebuje čeških spisov o zvezi bratov in sicer: »Rád Jednoty« (češke in latinske razprave o zvezi) Čeških bratov«; Haggaus redivivus in »Otázky o Jednotě« (kritične bilješke Komenskega o nedostatkah in napakah ter o nalogah zveze čeških bratov) »Ohlášeni« in »Cesta pokoje«, dva vzorna polemična spisa. Ta zvezek obsega 536 strani ter stane K 8, vezan K 9.

Poleg celotne izdaje zbranih del Komenskega izdaja »Ustredni Spolek jednot učiteljských na Morave« tudi znanstveni zbornik: Arhiv pro badání o životě a spisech J. A. Komenského (»Arhiv za raziskovanje podatkov o življenju in delih J. A. Komenskega«), ki ga urejuje vseučilišni profesor dr. J. Kvačala. Doslej sta izšla dva zvezka »Archiva« (zvezek po K 1) z naslednjo vsebino: I. Program »Archiva«, o pravem pojmovanju nabožne vzgoje J. A. Komenskega, Val. Magni in njegove polemike s Komenskimi, dodatki k razmerju med Karlom Gustavom in Komenskimi, manjše biografske razprave, bibliografija, literatura, dostavek. II. Prispevki k zgodovini Grabikovih prikazni, vpliv učnih knjig J. A. Komenskega na ruske šole za časa Petra Velikega, manjše razprave: monogrami Komenskega, njegova elegija na smrt, S. Rakoczyja, bibliografija, literatura; zgodovina naše izdaje zbranih del J. A. Komenskega.

Vsi doslej izšli zvezki zbranih del J. A. Komenskega so najlepši dar učitelju za Božič zvezek XV. mora zanimati vsakogar, VI. zvezek mora zlasti zanimati klasične filologe, XVII. zvezek pa je znamenit radi zgodovinsko važne vsebine.

Za Božič izide že IV. zvezek; ta bo obsegal češko-latinsko »Didaktiko« in »Informatorium školy mateřské« (v češkem latinskem in nemškem jeziku; ta zvezek je važen za učitelje in stariše!

Naročila sprejema: Uprava »Veškerých Spisů J. A. Komenského« ve Zline, Morava.

Učiteljskim organizacijam in njih članom dovoljujejo se zlasti pri skupnih naročilih znatni popusti.

Politiški pregled.

* Avstrijski »Rdeči križ« je odpoklican iz Sofije; odpotuje dne 22. t. m.

* Vsled napetega položaja, ki vlada med našo državo in Srbijo, trpi naša trgovina. Na Dunaju je šlo mnogo veletrgovin pod zlo. Tudi razne banke trpe veliko pomanjkanje denarja. Špekulantje na dunajski borzi so zbegani, ker so razne akcije padle.

* Profesor Masaryk in dr. Tresić-Pavičić v Belgradu. Masaryk je bil v Belgradu in za njim še dalmatinski poslanec

Tresić-Pavičić, da se tam poučita o mišljenju Srbov glede na sedanji kritični položaj.

* Takozvani »nemški« Dunaj. Dne 25. listopada t. l. se je vršila v strokovnem društvu dunajskih krojačev, ki šteje preko 15.000 članov, volitev društvenega predsednika. Pri volitvi je zmagala opozicija, vedena od Čeha Speváka, ki je bil tudi izvoljen. Drugo stranko je vodil tudi Čeh Zeman. Res karakteristično za nemški Dunaj.

* Izgube Bolgarov. Ugibljejo koliko je padlo bolgarskih junakov na bojišču, koliko je ranjenih. Dr. Marval, zastopnik Rdečega križa, je mnenja, da imajo Bolgari 20.000 mrtvih in 50.000 ranjencev. Najbrže pa bo število mrtvih večje.

Jubilejska samopomoč.

Dne 13. decembra je umrla članica gospa Alt Klementina (37, smrtni slučaj); njenemu soprogu tov. Alt Aleksandru, v St. Janžu pri Sp. Dravogradu se je v mislu § 3, društvenih pravil izplačalo 486 kron.

V kratkem prejmete člani položnice, potem katerih blagovolite plačati donesek za prihodnji slučaj smrti (§ 4, društ. pravil).

—Veliko članov pa še ni plačalo za zadnja dva smrtna slučaja; dolg se jim bo označil na položnicah in potem naj store svojo dolžnost.

Prijave in sploh vsa pisma naj se naslove na načelnika tov. Ivana Schmeideka, učitelja v Krtni, pošta Dob pri Ljubljani.

Obrambni vestnik.

**** Še nekaj o »Družbi sv. Mohorja«.** Kako sodijo o »Družbi sv. Mohorja« drugod, eva dopisa, ki ga je prinesel »Slov. Narod« v 284. številki s Koroškega: »S povestjo za slovensko ljudstvo v Koledarju družbe sv. Mohorja »Preslepljeni in oteti« se čutijo, kakor je bilo pričakovati, učitelji razžaljeni. Dr. Pregelj s tem svojim strašno naivnim umotvorom pač ni imel sreče in takih reči mu ne bode v vlaku, ko se prvokrat vidita, pripovedoval noben še tako blebetav stari župnik. Na družbo je zdaj prišla vrsta, da enkrat pove, kdo odločuje prejem rokopisov, ali kak odsek, ali samo naš »slovenski monsignore?« — Gotovo je pa tudi, da se je s tisto »povestjo« poverjenikom (župnikom) delo zopet zelo otežilo, zlasti tistim, ki hočejo z učitelji v miru živeti! Monsignore že štiri leta s svojimi »molitveniki« ljudstvu nekaj obljubuje, kar nima, in ljudje se potem hudujejo čez poverjenike. Kakor lani tisti molitvenik za šolarje! Dajte kateremu koli »duhovniku Krške škofije« tri stare molitvenike in pa škarje, in v teku ene ure bo imel to gotovo, kar je ljubi mladini »sestavil msgr. V. Podgorca«. In letos ta »žajfnica«; javna dostojnost bi morala zabranjevati, da funkcionarji družbe vrivajo svoja dela, ta pa že dela tako štiri leta! — Zdrami se torej »Odbor družbe svetega Mohorja« in po zgledu svojih slavnih prednikov dajaj račun od svojega hiševanja. Kdaj so bile odločbe seje? Kaj se je sklenilo? Kaj sprejelo? Kaj odklonilo? Kaki so odseki? Kako se porabi denar? To vse zanima tudi že preproste ljudi. Usodepolno bi bilo za vse Slovenstvo, če bi začela družba propadati, in nečastno za tiste, ki v svoji brezbratnosti prepuščajo vso odgovornost enemu človeku! — Dobro povedano! Zanimivo je, da tudi klerikalni »Slovenski učitelj« graja omenjeno Pregljevo povest. Poročujoč o zborovanju kamniške podružnice »Slomškove Zveze«, ki je zborovala 19. nov. t. l. v Domžalah, piše »Sl. Uč.« v 12. št., da se je sklenilo svetovati »Dr. sv. M.«, »da ne bi več izdajala spisov, ki bi, kakor letošnji spis Dr. Preglja »Preslepljeni in oteti«, poniževal učiteljski stan. Hud poper in od klerikalne strani! ... Toda še nekaj! »Družba svetega Mohorja« dela, kakor znano, propagando za abstinenco. Tudi za leto 1913. je prinesla tendenciozen spis »Alkohol in njega vpliv na človeško telo«. A glejte spaka! V istem koledarju priporoča v insersatih Grichove esence za napravo »vina«, ruma, brinjevca itd. To je doslednost, kaj ne da? Škandal!

Kranjske vesti.

—r— Priznanje. C. kr. deželni šolski svet je z odlokom z dne 29. novembra 1912, št. 5182, izrekel gđc. Mariji Lapajnetovi, c. kr. učiteljici na rudniški dekliški ljudski šoli v Idriji, priznanje za referat, ki ga je imela na uradni učiteljski konferenci dne 26. junija 1912 v Platinu. Zaslugi — priznanje! Tako je prav!

—r— Zahvala. Podpisana naznanjam, da sem po smrti svojega moža Frana Jurmana od blagajničarja Društva vpoko-

jenega učiteljstva takoj prejela vso vso, to, v naših pravilih zajamčeno. Za to pogrebno podporo se lepo zahvaljujem in vsem vpokojencem in vpokojenkam društvo prav toplo priporočam. — V Ljubljani, dne 10. decembra 1912. — Kati Jurman.

— Umrla je v Črnomlju gospa Ana Jeršimovčeva, vdova po nadučitelju in šolskem nadzorniku. Blagi ženi — blag spomin!

— Protialkoholna predavanja na ljubljanskih šolah. Po vseh ljubljanskih ljudskih šolah bodo protialkoholna predavanja po končanem protialkoholnem kongresu, to je v času od Novega leta do Velike noči. Mestni šolski svet je tozadevno prošnjo Protialkoholne zveze dobrohotno sprejel in uslišal. Vsak teden pride na vrsto druga šola. Tudi po srednjih šolah bodo v tem času predavanja.

—r— Dnevno zavetišče. Dne 3. januarja 1913 otvorijo na IV. mestni deški ljudski šoli Na Prulah dnevno zavetišče za učence II. in IV. mestne deške ljudske šole ter gojence in gojenke pomožne šole. V tem zavetišču se bodo nadzorstva potrebni otroci mudili ves šole prosti čas, od jutra do večera, se učili, izdelovali domače naloge, delali, se izprehajali in zabavali, telovadili in se kopali ter prejeli brezplačno kosilo in južino. Sprejemali se bodo v prvi vrsti otroci, katerih starši so zaposleni v tvornicah, delavnicah in dr. ter zaraditega ali drugih okolišnih ne morejo nadzorovati svojih otrok v izvenšolskem času. Ker pa je število brezplačnih mest omejeno na 30, se bodo sprejemali v zavod tudi otroci proti odškodnini (1 K 20 v na teden). Utemeljene prošnje za sprejem naj vlagajo starši, oziroma njih namestniki pri šolskem vodstvu ustno ali pismeno najkasneje do 25. decembra 1912.

—r— Obtožimo ga! V »Slov. Nar.« z dne 17. dcembra čitam doslovno: »Klerikalni občinski svetnik Ivan Nepomuk Jeglič ima težak greh na svoji ne posebno tenkočutni vesti. On prav dobro ve, da imamo v rokah vse dokaze, za njegov greh in za njegovo krivdo, za to smo z vo gotovostjo pričakovali, da bo mož pod pritiskom te zavesti izvajal konsekvence ter pravočasno in brez hrupa izginil s površja. To smo pričakovali, zato smo mu tudi pred zadnjo sejo občinskega sveta rahlo namignili, naj se prostovoljno umakne, da ne bo treba njegove umazane afere prati v javnosti. Janez Nepomuk Jeglič je migljaj razumel in izostal od zadnje seje. S tem pa misli da je stvar že tudi opravljena. Ker torej ima očitveno nosoroško kožo in ni pristopen treznemu preudarku, smo prisiljeni, da spravimo njegovo umazano afero pred javnost. Vodja mestne deške šole na Cojzovi cesti Janez Nepomuk Jeglič ima kakor drugi šolski voditelji od mestnega šolskega sveta posebno dotacijo za nakup raznih šolskih potrebščin revnim učencem. Te potrebščine je nakupoval pri neki trgovki. Koncem lanskega leta je prišel k imenovani trgovki ter si izbral več papirja in drugih potrebščin češ, da bo te stvari kupil ter jih v nekaj dneh ponje: Dne 5. julija 1912 je Jeglič zopet prišel k oni trgovki ter jo prosil, naj mu stori to uslugo in saldira račun glaseč se na 216 K 72 v, češ da bo blago za to vsoto naknadno vzel. Trgovka je, nič hudega sluteč, ugodila tej prošnji in saldirala račun. Ta saldiran račun je Jeglič priložil ostalim šolskim računom ter ž njim dokazal, da je njegova dotacija na nakup šolskih potrebščin revnim otrokom za šolsko leto 1911/12 popolnoma izčrpana, kar seveda ni bilo res, ker Jeglič blaga za onih 216 K 72 v nikdar vzel ni! Jasno je torej, da je Jeglič mestni šolski svet ogoljufal ter poneveril del zaupane mu dotacije! A to še ni vse: on je tudi falsificiral datum na saldirani pobotnici. Vse to je Jeglič že tudi sam priznal, a vkljub temu še ima vedno drzno čelo, da hoče še nadalje fungirati kot šolski vodja in občinski svetovalec. Stranka, kateri on sedaj pripada, gotovo o tem njegovem zločinu ničesar ne ve, sicer bi ga bila že zdavna spodila iz svoje srede v občinskem svetu. Uverjeni smo, da bo sedaj, ko smo ji razložili Jegličovo dejanje, storila svojo dolžnost!« — K temu pripominjamo, da smo tudi mi že pred tedni dobili obvestilo o tem Jegličevem dejanju. Porabili pa ga nismo, ker nismo hoteli škodovati niti svojemu besnemu sovražniku in ker nismo mogli verjeti, da je eden glavnih stebrov Slomškove zveze in informator deželnega odbora zmožen takega dejanja. Ker je pa prišla ta žalostnoma zadeva drugim potom na dan, nimamo več povoda, da bi branili govoriti resnici in pravici! Fiat justitia!

Štajerske vesti.

—š— »Iz ljudstva vlečejo denar«. Pod tem naslovom čitamo v »Narodnem

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo

Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26

(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Listu: »C. kr. deželni šolski svet v Gradcu je naznanil vsem krajnim šolskim svetom, da si morajo naročiti neki »Ukazni list«, ki bo pričel izhajati 1. 1913. C. kr. deželni šolski svet podpira to svojo zahtevo z razlogom, da bo obsegal novi šolski uradni list vse ukaze, navedbe, odloke, razpise itd., ki se odslej ne bodo več naznanjali krajnim šolskim svetom pismenim potom, kakor je bilo to doslej v navadi. Slovensko-nemška (!) izdaja bo stala na leto 7 K, samo nemška 5 K. C. kr. deželni šolski svet je dolžan svoje ukaze, navedbe itd. naznanjati brezplačno podrejenim oblastim, na kakršen način, je vseeno, za to naznanjanje pa nima pravice zahtevati kakšnega plačila. Saj dobivajo deželni šolski sveti od države svoj pavšal za papir in uradne potreščine. Kam bo pa šel ta denar, če bodo krajni šolski sveti tako nezavedni in si bodo list naročili na stroške domačih davkoplačevalcev edinele v prid nemškimi tiskarnam v Gradcu. Mi imamo več kot dovolj lastnih potreb za katere lahko porabimo svoj denar.«

—š— **Nepotrebna in zavita interpelacija nemškega poslanca Wastiana** glede c. kr. dvojezične vadnice v Mariboru je gotovo v zvezi s provizoričnim mestom vadniškega učitelja, ki je sedaj razpisano na tej vadnici. To pa nikakor ne sme ustrašiti slovenskih prosilcev, zakaj v prvi vrsti morajo priti v poštev Slovenci. Bili so časi, ko so poučevali na vadnici samo slovenski učitelji: Miklošič, Koprivnik in Majcen. To je bilo za nemških ravnateljev Elsnig in Kaasa. Tedaj je slovela ta vadnica in v prvem šolskem letu se je poučevalo tedaj samo v slovenskem jeziku. »Veseli smo bili tedaj učencev, ki so prihajali z vadnice, dočim se jih danes bojimo,« trdi večkrat neki stari gimnazijski profesor v družbi. Danes sta na vadnici dva nemška učitelja in v I. razredu veliko učencev, ki slovenski ne razumejo, pač pa razumejo ysi nemški. Zaradi te zavite interpelacije naj sodi javnost, če je bilo prav, da je dal izbacniti z zavoda sedanji ravnatelj po nemških učiteljih Herbstu in Krenu Bezjak-Schreinerjevo nemškoslovensko vadnico in dal uvesti Frischove vadnice, ki so pisane v silno nemškem nacionalnem duhu in veliko slabše od Tumirzovih. Na to dejstvo se opozarjajo oni učitelji, ki »brusijo meče« za Bezjak-Schreinerjeve in Tumirzove vadnice. — Za razpisano mesto naj se posebno potegnejo oni, ki imajo morda mešastni izpit za prvo ali drugo skupino. Dotičnik bo v enem ali dveh letih gotovo nameščen stalno. — Interpelirati pa bi ne bil smel zaradi vadnice poslanec Wastian, ampak kak Slovenec, ker se ne godi Nemcem prav nobena krivica, pač pa jako velika Slovencem!

— **Slovenska Šolska Matica.** V zadnjem času slišimo mnogokrat tožbo, da prinaša Slovenska Šolska Matica knjige, ki ne odgovarjajo letnemu denarnemu donesku. »Naši Zapiski« trdijo celo, da je »škoda papirja«. Kako bi se dalo temu odpomoči? Morda bi bilo dobro, če bi se zvišale nagrade pisateljem. Sedaj dobiva pisatelj od tiskane pole 40 K, urednik pa 20 K od pole. Ti uredniki so popolnoma nepotrebni, ker je gotovo vsak pisatelj toliko zmožen, da bi znal to, kar je spisal, pripraviti za tisk in opraviti korekturo. Uredniki nimajo skoro nič dela, a le lepo zaslužijo. Vsaj je Slovenska Šolska Matica izdala že tudi knjige, ki niso imele urednikov, dasi so jih bile silno potrebne v jezikovnem oziru. Matica naj nadalje ne prinese takoj kaj takega, kar je že enkrat prinesla, in ne kaj takega, kar je morda kaka »Družba sv. Mohorja« odklonila, češ, za učiteljsvo je vse dobro. Kdo pa vzdržuje Slovensko Šolsko Matico? O tem naj se posvetuje Slovenska Šolska Matica na obnem zboru in dobila bo gotovo dovolj dobrih pisateljev, če jih bo tudi dobro nagradila, kakor zaslužijo. Za vsak spis je ogovoren pisatelj in ne urednik — torej spisom ni treba urednikov. Napisali smo te vrstice iz najboljše-ga namena, ker hočemo svoji kulturni organizaciji koristiti in jo dvigniti kar najvišje mogoče!

—š— **Zahvala.** Sevnški gospodje so storili hvalevreden sklep, da darujejo namesto običajnih koledarjev o Novem letu za uboge šolarje vsak po 20 K. Tako so izročili gg. Karl Cimepršek, Fr. Kaučič, Luka Senica, Ludovik Smole, Kristijan Starkl in Anton Verbič podpisanemu

skupaj 120 K, kateri znesek se obrne deloma za nakup obleke ubožnim šolarjem, deloma za šolarsko kuhinjo, kjer dobiva po 300 učencev vsak dan toplo kosilo. Imenom ubožne šolske mladine izreka gori imenovanim gospodom trgovcem za blagodušen dar presrečno zahvalo. — Jože Mešiček, nadučitelj v Sevnici.

—š— **Vabilo na proslavo stoletnice žetalske šole,** ki se vrši dne 29. decembra 1912 po pozni maši v šolskih prostorih. — To je izredna slavnost, na katero vabimo prav presrečno vse bivše učne osebe, ki so kdaj delovale tu; dalje vse prijatelje šole in šolske mladine, kakor tudi vse bivše učence in učence. Pričakujemo Vas v obilnem številu, da si oživimo spomine nekdanjih prijetnih šolskih dni. Vzpored slavnosti: V soboto zvečer: Svečana bakljada z godbo in razsvetljavo šole. V nedeljo: Pozdrav navzočih. — 2. Slavnostni govor — govori bivši učitelj v Žetalah. — 3. Cesarska pesem s spremljevanjem godbe. — 4. Igrokaz: »Sveta noč«, uprizori šolska mladina. — 5. Šoli slava — pesem. 6. Deklamacije šolarjev. 7. Obdaritev šol. mlad. — 8. Zahvala. 9. Sklepni govor. — Med točkami svira godba in se pojo razne pesmi. Vstopnina za odrasle 20 vinarjev, za šolarje prosta. — Šolsko vodstvo.

—š— **Četrtek po Novem letu 1913.** Leta 1909. je padel Božič na soboto, 25. decembra. Ker je dan poprej šole prosti dan smo morali »über Anfrage« imeti v četrtek, 23. decembra, šolo, kar se nam je intimiralo z odlokom Ormož-Ptuj z dne 16. decembra 1909, št. 1442, v katerem se obenem opozarja na odlok okr. šol. sveta Ormož-Ptuj z dne 20. decembra 1908, št. 1268, v katerem je določen red učnih ur za take četrte. V teh odlokih se sklicuje okrajni šolski svet na odredbe deželnega šol. sveta, in ta zopet na izvrševalne predpise k § 56—58. Po mojem mnenju pa vsi skupaj niso imeli prav, zakaj postavno je tudi določeno: Am ersten Tage des Schuljahres... wird die Einteilung der Kinder in die Klassen... vorgenommen im übrigen aber dieser Schultag schulfrei gehalten... V šolskem letu 1908/09 smo zapisovali novince v sredo, 16. septembra, ter pričeli s poukom v petek, 18. septembra; v šol. letu 1909/10, smo sprejemali učence v sredo, 3. novembra, in pričeli s poukom v petek, 5. novembra, ne glede na to, »daß an solchen sonst schulfreien Donnerstagen, welchen ein schulfreier Tag unmittelbar vorangeht oder unmittelbar folgt, Schule zu halten ist,« ker je »allwöchentlich der ganze Donnerstag für die übrigen Schulen des Landes nebst den Sonntagen und den gebotenen Feiertagen Ferielltag bestimmt«, in ker postava sama izrečno imenuje dan zapisovanja Schultag, ki se mora torej tudi pri zamudah šteti kot šolski dan. Dan Novo leto je Ferielltag in ne Schultag, se torej ne more reči, da je pred četrtkom, dne 2. januarja 1913, ein schulfreier Tag, ergo!... Vsem somišljenikom: veselo Novo leto! c.

Dodatek: schlufrei (steuerfrei!) se zamore imenovati ne tisti dan, na katerega je brezpogojno zakonitost potom določena šola (pouk), a iz kateregakoli vzroka odpade. Če so prazniki brezizjemno v postavi imenovani Ferielltage, zakaj jih pa moramo potem nadomeščati? —š— **Kaj je s poukom na Štajerskem v četrtek po Novem letu?** Ker je notica pod tem naslovom v zadnji številki tega lista podpisana s šifro F. B., sedaj mnogo tovarišev in tovarišic izprašuje mene, če ta notica izvira od mene. Izjavljam, da ne, ampak tudi jaz smatram 2. januar kot pouka prost dan. — Fr. Brinar.

—š— **Še enkrat — kaj je s poukom na Štajerskem v četrtek po Novem letu?** V 50. šte. »Učit. Tovariša« se med dopisi pojasnjuje, da je v četrtek po Novem letu — torej po šole prostem dnevu — glasom tozadevnih predpisov šola; v listnici uredništva istega lista pa se čita, da v četrtek 2. prosinca 1913 ni šole, ker počitnic ni treba nadomeščati! — Ker sem prepričan, da je vsakomur precej vseeno, je li 2. januarja šola ali ne in se le hoče doseči enotno postopanje, si dovoljujem proti tolačenju, da počitnic ni treba nadomeščati, pojasniti še sledeče pomislite! — Predvsem bodi povedano, da se je četrtek določil kot pouka prost dan posebnost v ta namen, da se učitelji in učenci na ta dan nekoliko odpočijejo; mislim pa, da se po božičnih počitnicah ne rabi bogve kako počitka, iz česar se-

veda ne sledi, da bi morali imeti v četrtek po Novem letu šolo! Če res ni treba počitnic nadomeščati, nastane tudi še vprašanje, zakaj je v četrtek po Veliki noči in v četrtek pred Binkošti in po Binkošti šola? — Štajer, deželni šolski svet je pred kratkim izdal ukaz, da patrijotične dneve, kakor 18. avgusta, 4. oktobra in 19. novembra ni treba nadomeščati, čeravno so ti dnevi v sredo ali petek. Če bi torej uveljavljalo, da poleg omenjenih dnevo in seveda tudi dneva šolskega obhajila še počitnic ni treba nadomeščati, bi šteli kot šole prosti dnevi pred četrtki ali po četrtrkih edino še prazniki in bi se torej v omenjenem predpisu lahko razločno povedalo, so prazniki v sicer šolskih sredah in petkih nadomeščati v četrtek. — Ker omenjena odredba res mogoče ni dovolj jasna in se ob četrtrkih, v katerih se nadomešča, doseže zaradi slabega šolskega obiska navadno malo, bi bilo ustrezno vsem, ako bi se imenovana odredba v celoti preklcala, kar ne bi šolstvu ničesar škodovalo! Dokler se pa to ne zgodi, bo pač vsak šolovoditelj za svoje ukrepe v tej zadevi osebno odgovoren! F. B.

—š— **Pravico javnosti** je podelilo naučno ministrstvo šulferajnski šoli na Pragerskem.

—š— **Imenovanje.** Namestnija je imenovala za zastopnika naučne uprave v šolskem odboru obrtno-nadaljevalne šole v Celju nemško-nacionalnega gimnazijskega ravnatelja Profta.

—š— **Usoda štajerskega deželnega zbora.** Z ozirom na težavni zunanji politični položaj monarhijske štajerskega deželnega zbora ne bodo sklicali med Božičem in Novim letom. S tem bodo tudi še razpust zavlekli. Vendar pa moramo opozoriti svoje somišljenike, da imamo računati z razpustom štajerskega deželnega zbora kot z gotovim dejstvom in da je tedaj nujno potrebno konsekvntno pripravljanje na nove volitve. Zlasti se morajo razživeti in uživeti v svoje delo naša politična društva.

Goriške vesti.

—g— **Umirati je začel goriški laški list »Corriere«,** ki je znan po svojih strupenih napadih na Slovence, v katerih se nič ne razločuje od drugih laških listov. Sedaj je svojo zunanjo obliko stisnil na polpole, »Liberta« in »Corriere« tvorita oba skupaj sedaj šele en list, tako ponižno majhna sta postala.

—g— **Predavanje prof. Seidla »Geološki izprehodi po goriški okolici«** je bilo izvenredno dobro obiskano, najboljše med dosedanjimi predavanji. Sedeži so bili razprodani, stojišča in galerija napolnjena; poslušalcev je bilo 644! Bilo je pa tudi vredno posetiti to predavanje, v katerem nam je predavatelj v svojem poljudnem in prikupnem slogu opisal postanek in geološko strukturo ozemlja v ožji in širši goriški okolici: Skalnica, Banjška in Trnovska planota, Tolminsko in Triglavsko pogorje, Nanos, Kras in Furlanska nižina so vstale pred našimi očmi, kakor so se razvijale ogromne plasti v trias, diluviju, aluviju, kredni dobi itd. Dasi je predavanje trajalo do pol. 11. ure, ni občinstvo postalo nestrpno, marveč je do konca vztrajalo. — K sijajnemu uspehu so pripomogle v nemali meri tudi obilne izjemno jasne in informativne ilustracije predavanj s skioptikonom; kinematograf nam ne poda tako dobrih, mirnih in jasnih slik, kakor smo jih videli ta večer. Omeniti treba izredno požrtvovalnost g. predavatelja, ki je sam napravil nalašč za to predavanje slike geoloških prerezoov itd. ter jih dal za skioptikon fotografski posneti. — Obilni obisk je dokazal dvojno: Občinstvo se zelo zanima za predavanja prirodoslovne vsebine. Pri prihodnjih predavanjih se bomo morali na to ozirati! In drugič: Gospod profesor uživa kot predavatelj in kot znanstvenik naše neomejeno zaupanje in hvaležnost! — Zadnjo soboto je predaval v »Trgovskem domu« prof. dr. Karel Ozvald »O bistvu in vzgojnem pomenu sugestije«. Predavanje je, dasi kratko, bilo vseskozi na višku in je podalo v kratkih obrisih vse, kar je potrebno vedeti o tem predmetu. Obisk sicer zadnjega predavanja ni dosegel, bil je pa povsem dovoljen (350 oseb). Obiskovalci so se zahvalili g. predavatelju ob koncu z grmečim ploskanjem.

Istrske vesti.

—i— **S prosveto k svobodi!** Centralni odbor »Narodne Zajednice« za Istro razglašajo: »Narodna Zajednica« za Istro se obrača do vseh rodoljubov širom teh dežel, kjer bivajo Hrvatje, Srbi in Slovenci, s prošnjo, da podpirajo »Narodno Zajednico« za Istro v njenem delovanju na ljudsko-prosvetnem polju. Osobito se obrača s toplo prošnjo do vseh društev, oblasti in korporacij, do vseh književnikov in zalagateljev in slednjič do vseh rodoljubov, da bi na njen naslednj poslali knjige, da bi jih mogla nuditi istrskemu borilcu, Hrvat ali Slovencu, da bo tudi on črpal iz njih dobre duševne hrane. Naslov: Pisarna Zajednice — Opatija (Istra).

—i— **C. kr. deželni šolski svet za Istro** je imenoval Bogomila Govekarja, doslej def. učitelja pri D. M. v Polju, za učitelja telovadbe na c. kr. višji gimnaziji v Pazinu od 1. januarja 1913 dalje.

Koroške vesti.

—k— **Neokusnost koroškega deželnega šol. sveta.** Iz Celovca pišejo: Učitelji so pač vsepovsod največji trpin. Kakor znano, je koroško učiteljstvo začelo pasivno rezistenco, ker zakon o učiteljskih plačah ni bil pravočasno sankcioniran. Učiteljstvo ni v tem kršilo niti enega zakona in ni žalilo niti ene uradne osebe. Vendar je pa deželni šolski svet to potrebno samooobrambo koroškega učiteljstva strogo obsodil. Obenem je pa deželni šolski svet to svojo obsodbo objavil še v različnih časopisih. S tem pač dež. šolski svet samo podkopava avtoriteto in ugled učiteljstva pri ljudstvu.

—k— **Kako skrbita nemški Schulverein in Südmarka za obmejne šole!** V Grebinju (ob meji) blizu Velikoveca so sezidali letos novo šolsko poslopje, petrazrednico. Za to stavbo sta darovala Schulverein in Südmarka vsak po 10.000 K. — V St. Lorenzu pri Sp. Dravogradu (ob meji) so postavili istotako novo šolo, enorazrednico, ki je stala 23.000 K; Schulverein je daroval ogromno vsoto 16.000 K. — Iz tega je razvidno, kake važnosti za raznarodovanje so ljudske šole na Koroškem. Kdaj neki pridejo Slovenci do prepričanja, kake važnosti so slovenske ljudske šole in narodno zavedno slovensko učiteljstvo za utrditev narodne zavednosti med ljudstvom! Potem menda, ko vsi Slovenci na Koroškem poginejo v žrelu nemštva! Slovenski javnosti priporočamo goriomenjene številke v razmišljanje. Spominja naj se zatiranih Korošcev in narodnega, trpečega učiteljstva!

—t— **V slovensko obrtnonadaljevalno šolo** se vpisuje ob sredah od 3. do 7. zvečer v prostorih »Slovenske trgovske šole« (Acquedotto 20, I.)

—k— **Priznanje naši šolski družbi.** Vodstvo družbe sv. C. in M. je dobila od namestništvenga svetnika v Trstu odlok, v katerem je rečeno med drugim: »Uvažujoč, da izhaja iz poročila šolsko-zdravstvene komisije o pregledovanju šolskih prostorov v novosezidanem poslopju v ulici Giuliani 46, da so vsi prostori v tehničnem, zdravstvenem in vsakem drugem oziru umetniško-vzorno prirejani ter za pouk popolnoma primerni, jemljem na znanje, da se stalno namestita v omenjenih prostorih obe družbini šoli pri Sv. Jakobu.« To priznanje je gotovo le v čast naši družbi, a v čast je še posebno arhitektu g. Costaperariji, ki je napravil načrt in pod katerega vodstvom se je delo izvršilo, ter domačemu podjetju g. Martelanc in dr.

Splošni vestnik.

Jugoslovansko dijaštvo kruto preganjano. Iz Klosterneuburga poročajo »dne 14. t. m.: Od dne, ko je buknilo na Balkanu, je postalo bivanje med »Herrenvolkom« jugoslovanskemu dijaštvu uprav neznosno. Ne samo, da ni dijaštvo nikdar varno pred napadi dunajskih šoferjev, izvoščkov in druge take družbe, ampak tudi policija in žandarji ga šikanirajo, kjer le morejo. Dan na dan čujemo o aretacijah dijakov. Sedaj z vzrokom, da je aretiranec srbski volhun, sedaj spet, da je veleizdajalec, ker se je upal, čujte in strmite, gvoriti na ulici slovensko. Tako je danes tukajšnja policija aretirala dva dijaka c. kr. višje šole za vinarstvo in sadjarstvo, Struklja in Caharijo. —